

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ในประเทศไทย*

SOCIAL MOVEMENT OF A GROUP OF SEXUAL DIVERSITY IN THAILAND

กัญจira วิจิตรวัชรารักษ์

Kanjira Wijitwatcharak

พระมหาอรุณ ปญญารุโณ

Phramaha Arun Panyaruno

สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์

Supattra Santirungroj

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: kanjira9@gmail.com

บทคัดย่อ

การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender: LGBT) ในปัจจุบัน มีหลายประเทศได้ออกมาเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งในบางประเทศ การเคลื่อนไหวทางสังคมสำเร็จและในบางประเทศเคลื่อนไหวทางสังคมไม่สำเร็จ กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละประเทศ ต่างก็ต้องการอยากได้รับความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในหลาย ๆ ด้าน โดยในอดีต กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศภายในประเทศไทยนั้น ไม่ให้การยอมรับและไม่เปิดพื้นที่ให้กลุ่มนี้สามารถแสดงตัวตนได้บนพื้นที่สาธารณะในสังคมไทย และในประเทศไทยนั้น ไม่มีกฎหมายรองรับในสิทธิของกลุ่มนี้ด้านต่าง ๆ จึงส่งผลถึงกาลปัจจุบันที่กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ มีการเคลื่อนไหวมากขึ้นและการเรียกร้องให้มีการยอมรับและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นกว่าในอดีต และทางด้านทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้เสนอในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 นั้น ต้องการให้ครอบคลุมการถูกละเมิดทางร่างกายโดยครอบคลุมถึงทุกเพศ ไม่เฉพาะแค่เพศหญิงเท่านั้น มาตรานี้ สามารถดำเนินได้สำเร็จตามข้อเสนอของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและเป็นรากฐานการต่อสู้เรียกร้องและเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม, ความหลากหลายทางเพศ

* Received 21 September 2019; Revised 19 October 2019; Accepted 25 October 2019

Abstract

At present, lesbians, gays, bisexual people and transgenders or LGBT have a greater social movements in several countries. In some countries, those people have completed their mission, but some have not. The LGBT groups in each country desire for equality in various aspects. However, since the past The LGBT group in Thailand does not recognize and cannot express themselves in public. There is no laws to support them in the various fields. The LGBT group is responsible for correcting misconceptions among the people in the society. It results in the current that LGBT groups are more systematic moving. Thai society began to accept more and more social space to LGBT group much more than the one in the past. The results of the legal group of The LGBT offers, in Criminal Code Section 276, this requirement covers the violation of the draft, of all sexes, not only female, but all genders. This section shall be completed in accordance with the proposal of LGBT group.

Keywords: Social Movement, Sexual Diversity

บทนำ

ปัจจุบันสมัย สังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ รวมถึงกลุ่มของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเช่นเดียวกัน มีความเปลี่ยนแปลง พัฒนาการ การเคลื่อนไหวทางสังคมที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนนานาประเทศยอมรับกลุ่มนี้เพิ่มปริมาณมากขึ้น การเติบโตของกลุ่มคนที่ความหลากหลายทางเพศนี้ สำหรับโลกทัศน์ของสมาชิกในบางประเทศเป็นเรื่องปกติ แต่สังคมไทยถูกมองเป็นเรื่องที่ผิดปกตินี้และยังไม่มีที่ยอมรับโดยสาธารณะ โดยในอดีตมักจะคุ้นชินเพียงสองเพศเท่านั้น นั่นคือเพศหญิงและเพศชาย แต่ภายหลังเมื่อมีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น พร้อมด้วยกาลเวลาที่เปลี่ยนผ่าน สังคมไทยรวมถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไป ทำให้ความทัศนคติของคนไทยได้คุ้นชินกับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงมิใช่เป็นเรื่องที่แปลก และมีการยอมรับความหลากหลายเพศมากขึ้น เช่น ชายรักชาย หรือหญิงรักหญิง ถึงอย่างไรก็ดี สภาพการณ์ปัจจุบันได้เป็นพลวัตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิด ความรู้สึกอคติทางเพศสภาพได้เริ่มหายไปตามค่านิยมก็ตาม แต่ผู้ที่มีความหลากหลายเพศนี้ ก็ยังคงต้องการซึ่งความเท่าเทียมทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายเพศ จึงมีการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการให้กฎหมายนั้นครอบคลุมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (วิภาดา เอี่ยมคง, 2553) ในส่วนของบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนจะแบ่งหัวข้อในการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษากลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย
2. ศึกษากลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

แรกเริ่มของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและต้นกำเนิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ “โดยในทั่วโลกก็ได้มีกลุ่มหรือบุคคลที่มีความคิดทางเพศที่ต่างจากเพศปกติ เพศหญิง เพศชายนั้น ในการรักร่วมเพศ (เดียวกัน) เกิดจากการเรียกร้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และพื้นที่ทางสังคม” (นฤพนธ์ ด่วงวิเศษ, 2553) “ขบวนการนี้เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960 เป็นช่วงที่มีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหลายกลุ่ม เช่น ขบวนการต่อต้านการสะสมอาวุธสงคราม ขบวนการคนผิวดำ การฟื้นตัวของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสตรี ขบวนการนักศึกษา ขบวนการสิ่งแวดล้อมและองค์กรฝ่ายซ้ายทั่วโลก และขบวนการอื่น ๆ ขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้ปี 1968 และหลังจากนั้นในต่างประเทศ กลุ่มนี้ก็ได้รับพื้นที่และการยอมรับจากสังคมมากขึ้น” และงานของอาจารย์ณรุทธ์ สุทธจิตต์ กล่าวถึง นักประพันธ์เพลงท่านหนึ่ง “ปีเตอร์ อินลิก ไชคอลป์กี” ในหนังสือได้ระบุ “การเสียชีวิตไว้ 2 ประเด็นคือ ตื่นน้ำอหิวาตกโรค เพื่อหลีกเลี่ยงการจับได้ว่า รักร่วมเพศ กับถูกตัดสินโหยโดยการตื่นน้ำอหิวาตกโรคด้วยอาหารรักร่วมเพศในปี 1893” (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2559) ระพีพันธ์ เทอดศักดิ์ อธิบายว่า “ในสังคมตะวันตกคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาคริสต์ก็ห้ามการมีพฤติกรรมรักร่วมเพศเดียวกันไว้อย่างชัดเจนในคัมภีร์ไบเบิล แต่ในสังคมไทยนั้นมีการกล่าวไว้อย่างคลุมเครือ” (ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ, 2559) และในสมัยโบราณได้มีการจัดทำงานประติมากรรมในการแสดงถึงการรักร่วมเพศไว้บนที่ต่าง ๆ เช่น แก้วน้ำ จาน ชาม เป็นต้น จึงจะเห็นได้ว่าการรักร่วมเพศนี้ มิใช่ว่าจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาเพียงไม่กี่ปี แต่มีต้นกำเนิดมานับเป็นห้วงเวลานานมาก แต่ยังคงไม่ได้เป็นที่ยอมรับในสังคมเท่า่นั้น

ความเป็นมาของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

ความเป็นมาของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยนั้น เริ่มต้นในปี 2523 “ที่มาของกลุ่มความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย เนื่องด้วยการเริ่มจากที่มีการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ในประเทศไทยครั้งแรก ซึ่งการตรวจของแพทย์พบว่าคนแรกที่เป็นโรคเอดส์นั้น เป็นคนที่เพศชายที่มีความเป็นเกย์ (ชายรักชาย) ทำให้ทุกคนในสังคม มีทัศนคติและมุมมองของคนในสังคมไทยมองว่าโรคเอดส์ เป็นโรคของเกย์ จึงทำให้เกิดการมองและการรู้สึกต่อกลุ่มนี้ในแง่ลบ จึงทำให้ส่งผลต่อกลุ่มที่รักในเพศเดียวกัน การถูกมองในแง่ลบ

นั้น ส่งผลถึงชีวิตประจำวันของพวกเขาอย่างมาก เช่น ในด้านการหางานการที่จะเข้ารับราชการหรือบริษัทเอกชน รวมถึงการเข้าสังคมก็มักที่จะถูกมองในทางลบ มีอคติ ทำให้คนกลุ่มนี้ ไม่มีพื้นที่ทางสังคม ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ในช่วงหลังจากปีนั้น จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศขึ้น เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมในการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพต่าง ๆ ของกลุ่มตน” (พรเทพ แพรขาว และคณะ, 2556) “ในการรวมตัวของกลุ่มนี้ เป็นการรวมตัวกัน เพื่อต้องการต่อสู้ เพื่อสิทธิและเสรีภาพของตนเอง เพื่อให้คนในสังคมเข้าใจว่ากลุ่มของเขาว่าเป็นคนที่มีความปกติและไม่ได้เป็นภัยใด ๆ ต่อสังคม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข คือกลุ่มพวกเขาแค่มิมีความรักที่ต่างจากคนทั่ว ๆ ไปในสังคม จากหญิงรักชาย ชายรักหญิง ก็เพียงแค่มิมีความรักในเพศที่เหมือน ๆ กันเท่านั้น ไม่ได้เป็นภัยร้ายใด ๆ ต่อสังคมไทยเลย จึงทำให้เกิดการลุกขึ้นสู้ของกลุ่มนี้ เพื่อรักษาสิทธิของตนเอง” (วิภา ดำนธำรงกุล และคณะ, 2547)

ทฤษฎี New Social movement คือการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีเป้าหมายเดียวกันในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปตามที่ต้องการ ในประเด็นทางการเมือง สังคม ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศาสนา สัญชาติ เชื้อชาติ สิทธิ ความเท่าเทียม ความเสมอภาค กล่าวได้ว่า เป็นการเคลื่อนไหวขบวนการทางสังคมใหม่ เป็นการพัฒนาเชิงอุตสาหกรรมระบบการเมือง เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจและในส่วนของภาคประชาสังคมด้วย ซึ่งเป็นขบวนการรูปแบบใหม่ของการสังคมนิยมเรียกร้องมากกว่าการเคลื่อนไหวในประเด็นการเมือง ค่านิยม วัฒนธรรม เป็นการพยายามที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสรรค์สร้างจากวิถีชีวิตแบบเดิมให้เป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ ๆ เป็นการเรียกร้องผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มคล้ายกับทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์แต่ขบวนการเคลื่อนไหวแบบใหม่เป็นการเคลื่อนไหวที่ต้องสร้างกฎ กติกาชุดใหม่ ๆ ขึ้นมา (ภัทรชมน รัตนางกูร, 2553)

การใช้ทฤษฎี New Social Movement เพื่อมองสังคมนั้น เป็นทฤษฎีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสังคมอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้าและมองสังคมในสมัยใหม่ที่เน้นทางด้านอัตลักษณ์ต่าง ๆ เป็นการเคลื่อนไหวในประเด็นต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจุดมุ่งหมายของขบวนการเคลื่อนไหว เป็นการต่อสู้ในมิติด้านอัตลักษณ์ การสร้างการยอมรับและค่านิยมใหม่ ๆ ฯลฯ การต่อสู้เคลื่อนไหวทางสังคม ก็ไม่สามารถตัดขาดออกจากการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐได้ เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นการต่อสู้ในมิติด้านอัตลักษณ์ แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการรับรองจากรัฐและกฎหมายเช่นกัน และเพราะต้องการเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองหรือต้องการท้าทายอำนาจรัฐ เพื่อพัฒนารูปแบบในการดำเนินชีวิตนั่นเอง” (วิภาดา เอี่ยมคง, 2553)

จะเห็นได้ว่าประวัติความเป็นมาของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนี้ ซึ่งมีความเป็นมาในแนวทางในยุคตะวันตก ก็มาจากการเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับศาสนาและรวมถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับการรักร่วมเพศที่ไม่ได้รับการยอมรับในสมัยก่อน จึงเกิดการลงโทษต่าง ๆ และยังมี

ประติมากรรมเกี่ยวกับการรกร่วมเพศไว้ที่ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ และในส่วนของความเชื่อของคนไทย มีความเป็นมาจากการติดเชื้อโรคเอดส์ของคนที่ยกร่วมเพศ จึงทำให้เกิดการต่อต้านจากสังคม

ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT Social Movement) เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนที่มีทัศนคติและจุดยืนเดียวกันในการรักในเพศเดียวกัน โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการต่อสู้เคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อเรียกร้องในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน การยอมรับจากคนในสังคม และเพื่อได้รับการยอมรับให้มีจุดยืนในพื้นที่ภายในสังคมของกลุ่มตน ในการแสดงออกของกลุ่มของตนเอง โดยมีการอธิบายจากงานวิชาการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการกำเนิดของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย มีการเริ่มก่อตัวอย่างเป็นรูปเป็นร่าง เป็นระบบขึ้นมาในช่วงที่ประเทศไทยมีการระบาดของโรคเอดส์ประมาณปี 2520 โดยมีการตรวจพบเชื้อเอดส์ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งคนที่เป็นผู้ถูกตรวจพบว่ามีเชื้อเอดส์คนแรกนั้น เป็นผู้ชายที่มีความรักและชอบในเพศชายเหมือนกัน หรือเกย์ที่ได้ไปศึกษาต่อในประเทศสหรัฐ และเมื่อมีการกระจายข่าวออกไปว่า พบผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย และบุคคลนั้นเป็นชายที่มีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน ทำให้คนในสังคมไทยและต่างชาติเกิดความเข้าใจอย่างผิด ๆ ไปว่ากลุ่มชายรักชาย หรือที่เรียกกันว่าเกย์ เป็นกลุ่มตัวการของการแพร่เชื้อเอดส์ เพราะมีการเปลี่ยนคู่นอนไม่ซ้ำ และเป็นกลุ่มที่มีการซื้อขายบริการทางเพศเป็นประจำ ทำให้สังคมเพิ่มความรังเกียจต่อผู้ที่ยกร่วมเพศมากขึ้น” Peter Jacson และ Megan Sinnott มองว่า “ที่กลุ่ม LGBT ของไทย ต้องออกมาเรียกร้องเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง เพราะถูกกดดันให้อยู่ในกรอบแบบอนุรักษ์นิยมของ “ครอบครัวผู้หญิงผู้ชาย” เป็นสำคัญ โดยที่เรื่องนี้มีความเปลี่ยนแปลงกันมานานแล้ว จึงให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มชายรักชาย หรือเกย์ เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมในการปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเองด้วยการณรงค์และสร้างความเข้าใจให้คนในสังคมเข้าใจว่าเกย์เป็นกลุ่มคนปกติ และไม่ได้เป็นพาหะแพร่เชื้อโรคแต่อย่างใด” (ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ, 2559) “เป้าหมายในการณรงค์ของกลุ่มเกย์ หรือกลุ่ม LGBT ในยุคนั้นมี 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อให้สังคมเข้าใจว่ากลุ่มชายรักชายหรือเกย์นั้น เป็นคนที่ปกติและไม่ได้มีเชื้อโรคหรือผู้แพร่ระบาดของเชื้อโรค ประการที่สอง คือ มีการดำเนินการณรงค์ภายในกลุ่มชายรักชายหรือเกย์ ในการให้ตระหนักถึงการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์และการดูแลสุขภาพของตนเองให้มากขึ้น โดยการนำเสนอแนวทางว่า คนที่ยกร่วมเพศเดียวกัน เช่น ชายรักชายหรือเกย์นั้น ต้องประพฤติตนให้สังคมยอมรับด้วย

และมีการพยายามสร้างภาพลักษณ์และการเข้าร่วมสังคมให้คนอื่น ๆ ภายในสังคมมีการยอมรับกลุ่มชายรักชาย และรวมถึงกลุ่มหญิงรักหญิงด้วย โดยที่มีการให้ความรู้กับกลุ่มชายรักชายหรือเกย์และกลุ่มต่าง ๆ ในการสร้างภาพลักษณ์และปรับทัศนคติ มุมมองขึ้นมาใหม่ที่ดีให้กับตนเอง” (วิภาดา เอี่ยมคง, 2553)

รูปแบบการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ คือ การนำปัญหาสุขภาพมาเป็นเป้าหมายหลักในการเคลื่อนไหว (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2553) “การตั้งกลุ่ม “กุลเกย์” โดยนที อีโรจนพงษ์ ที่ต้องการให้ภาพลักษณ์ของเกย์นั้น มีความสุภาพเรียบร้อย คล้ายกุลสตรีไทย โดยต้องการให้คนเข้าใจว่าเกย์นั้นคือคนปกติ ต่อมา มีการก่อตั้งกลุ่มเส้นสีขาว รณรงค์โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ขมรมเพื่อวันพุธ เป็นการรวมตัวของผู้ที่ติดเชื้อ HIV มาตรวจเลือดกันที่คลินิกนิรนาม เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการหารือเรื่องการติดเชื้อ และเป็นการให้กำลังใจซึ่งกันและกันของผู้ติดเชื้อในสังคม ขมรมฟ้าสีรุ้ง พัฒนามาเป็นสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย โดยรณรงค์ให้คนเข้าใจถึงโรคเอดส์ ผ่านค่ายแกนนำทักษะชีวิตพิชิตเอดส์ ในค่ายจะเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ทางด้านโรคเอดส์และโรคแทรกซ้อน รวมถึงสิทธิการรักร่วมเพศต่าง ๆ และการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิของคนรักร่วมเพศเดียวกันจากการถูกละเมิดสิทธิจากรัฐหรือกลุ่มทุน เช่น การถูกกีดกันไม่ให้รับราชการ การห้ามไม่ให้ผู้ที่เป็นเกย์บวชพระ การไล่จับกลุ่ม LGBT ตามสวนสาธารณะต่าง ๆ กลุ่มบางกอกเรนโบว์ การรณรงค์จะคล้ายกับขมรมฟ้าสีรุ้ง แต่จะแตกต่างกันตรงที่มีการพยายามสร้างความรู้ทางวิชาการของคนรักร่วมเพศเดียวกันโดยการทำวิจัย และจัดเสวนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ของกลุ่มนี้คือ ต้องการสร้างพฤติกรรมเชิงบวกให้กับกลุ่มรักร่วมเพศเดียวกัน คือสร้างความภูมิใจให้กับกลุ่มที่รักร่วมเพศ ไม่ต้องปิดกัน ไม่ต้องรู้สึกโดดเดี่ยว และนอกจากนี้ ยังประสานงานกับกลุ่ม Asia Pacific กลุ่มอาจารย์ เรียกร้องผ่านทางกฎหมาย เริ่มจากการตั้ง Web site เป็นของตนเอง เพื่อเป็นสื่อกลางให้กับกลุ่มรักร่วมเพศ และมีการออกนิตยสารของกลุ่ม กลุ่มนี้มีการรณรงค์ผลักดันกับกระทรวงสาธารณสุขไทย จนได้ผลเป็นที่ยอมรับจากกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มสะพาน เน้นการทำงานที่สร้างความเข้าใจกับสาธารณชน การปรับทัศนคติ ที่สังคมมีต่อคนรักร่วมเพศเดียวกันและสร้างสื่อทางการเลือกใช้เครื่องมือในการรณรงค์ กลุ่ม Bi-sexual กลุ่มคนรักร่วมเพศเดียวกัน กลุ่มนี้จะหาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มคนรักร่วมเพศเดียวกันในมุมมองที่ยากที่สุด ให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติที่สุด” (วิภาดา เอี่ยมคง, 2553)

จะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มนั้น มีประเด็นในการรณรงค์และเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันตรงช่วงเวลาและบริบททางสังคมในช่วงนั้น ๆ จากการศึกษาที่ผ่านมาี้ โดยมากมีการสนับสนุนกันและกัน เนื่องจากแต่ละช่วงเวลาและบริบทที่ผ่านมาในช่วงนั้น ๆ มีการแก้ไขปัญหาในเรื่องเดียวกัน เน้นเพื่อให้เกิดการยอมรับในสังคมของกลุ่มรักร่วมเพศเดียวกัน ทั้งชายรักชาย และหญิงรักหญิง และการพยายามเข้าใจ การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ใน

สังคมไทย และการเปิดพื้นที่ในสังคมให้กับกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ถึงแม้ผลเป็นไปในเชิงบวก แต่ก็ได้ไม่เป็นการยอมรับโดยแท้จริงจากคนในสังคมไทย การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศช่วงเวลานั้น เป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะกึ่งทำงานเชิงสังคมสงเคราะห์ เน้นการทำงานในเชิงกิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ ในช่วง 5 ปี แรกของขบวนการเคลื่อนไหวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เริ่มมีลักษณะของการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบ และมีบทบาทภายในสังคมมากขึ้น แต่ก็มีปัญหามากมายที่ตามมา ทั้งปัญหาจากคนในสังคมและปัญหาจากกลุ่มของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งจะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในด้านต่าง ๆ ทุกภาคส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ก็จะมีที่มาและวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกันในแต่ละลักษณะงานที่มีการนำเสนอให้เป็นที่ยอมรับ แต่จากที่ศึกษามา ก็มีบางลักษณะงานที่มีการศึกษาและมีความเห็นที่แตกต่างในบางส่วนเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่ม สมาคม มูลนิธิ และชมรมต่าง ๆ ที่มีความต้องการในทิศทางเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันที่วิธีการที่จะทำให้ไปสู่ความสำเร็จของแต่ละกลุ่ม บางกลุ่มอาจจะมองว่า จะต้องใช้แนวสุลลักษณะเข้าช่วย บางกลุ่มอาจมองถึงการให้ความรู้ทางด้านเพศ บางกลุ่มอาจมองว่า จะต้องเน้นทางด้านวิชาการ การจัดเสวนา ฯลฯ เป็นต้น

ในปี 2019 การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศมีการต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพ ความเท่าเทียมของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ในชื่อว่า LGBTQ (Lesbian Gay Bisexual Transgender Queer) ในต่างประเทศเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิเป็นการต่อสู้ร่วมกับการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองอื่น ๆ โดยกลุ่ม LGBTQ ได้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์จลาจลสโตนวอลล์ เมื่อ 50 ปีก่อน เหตุการณ์ตอนนั้นเป็นเหตุการณ์ที่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในนครนิวยอร์ก มีการจัดงานสังสรรค์และแต่งตัวข้ามเพศโดยตำรวจมีการเข้าจับกุมตัวอย่างไม่เป็นเหตุเป็นผล แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศก็มีการต่อสู้กับสิ่งที่เกิดขึ้นมาตลอด ส่วน LGBTQ ในสหรัฐ ได้มีการร่วมสนับสนุนพรรคการเมือง เพื่อเคลื่อนไหวในประเด็นต่าง ๆ และสิทธิของตนเอง LGBTQ ของฮ่องกงได้ร่วมเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การปฏิวัติร่ม การต่อต้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และจึงมีการเคลื่อนไหวเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้สังคมยอมรับใจรับฟังกลุ่ม LGBTQ ให้มากยิ่งขึ้น ส่วนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBTQ ในประเทศไทย เป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวที่ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ในประเทศไทยมองว่า สิทธิด้านอื่น ๆ สำคัญมากกว่าสิทธิของกลุ่ม LGBTQ ในการเคลื่อนไหวของไทยยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร แต่สังคมไทยได้มีการเปิดพื้นที่ในการแสดงออกของกลุ่ม LGBTQ ได้อย่างมากในสังคม

อย่างไรก็ดี LGBTQ ในต่างประเทศได้ถูกนำมาสอนในหลักสูตรด้านมนุษยศาสตร์ ในการศึกษาผ่านกรอบด้านวัฒนธรรม วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ในเรื่องเพศเป็นประเด็นที่น่าสนใจและนักเคลื่อนไหวรวมถึงกลุ่มคนที่ศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องเพศอย่างมาก

การยอมรับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

การยอมรับกลุ่ม LGBT ในสังคมไทยนั้น เริ่มมีการเปิดพื้นที่ทางสังคมมากในช่วงปี 2540 มีการปรากฏตัวของกลุ่มรักร่วมเพศเป็นจำนวนมากทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มองค์กร จากบทความของกฤตยา อาชวนิจกุล พบว่า “ข่าวของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งรณรงค์เคลื่อนไหวทางสังคมและข่าวบุคคลรวมแล้ว 1,345 ชิ้น และ 288 ชิ้นเป็นข่าวที่ภาครัฐให้ความสนใจเกี่ยวกับกลุ่มรักร่วมเพศมากขึ้น ผ่านทางนโยบายการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ และในปี 2545 กลุ่มอัญจารี ได้มีการขับเคลื่อนผลักดันจนกระทรวงสาธารณสุขของไทย ได้ยอมรับว่าการรักเพศเดียวกัน มิได้เป็นเรื่องผิดปกติ วิปริต หรือเป็นโรคจิตแต่อย่างใด สิ่งที่น่าสนใจที่กฤตยาพยายามพูดถึง คือ แม้ทัศนะทั่วไปของสังคมไทยต่อเพศที่สามที่นักวิชาการต่างประเทศวิเคราะห์ว่ามีลักษณะ “ทนได้ แต่ยอมรับไม่ได้” และการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มน้อยทางเพศ ยังคงถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในหลากหลายแง่มุม” เกี่ยวกับสื่อด้วยเช่นกัน ในการพูดถึงเมื่อหลังปี 2540 ว่าสังคมไทยมีการเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เรื่องราวของมากขึ้น ซึ่งสิ่งที่ทำให้กลุ่ม LGBT นั้นเป็นที่ยอมรับโดยไวของสังคมไทย คือ “สื่อ” (ทั้งสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสารต่าง ๆ และช่องทางต่าง ๆ) สอดคล้องกับผลการสำรวจของกฤตยา คือ พื้นที่ของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นนิตยสารหรือภาพยนตร์ได้เปิดเผยเรื่องราวของเกย์ สาวประเภทสอง และชายรักชายมานานกว่า 20 ปีแล้ว แต่พื้นที่ดังกล่าวนั้น เพิ่งเริ่มเปิดหญิงรักหญิงสู่สาธารณะไม่นานนัก ได้แก่ นิตยสาร Tom Act ที่เริ่มในปี 2551 ด้วยจำนวนการพิมพ์เพียง 1,000 เล่ม ปัจจุบัน (2554) โดยมียอดพิมพ์ถึง 50,000 เล่ม และในปี 2553 มีการเกิดขึ้นของหนังรักของเลสเบี้ยนเรื่องแรกในประเทศไทย “Yes or No อยากรักก็รักเลย” ที่ได้รับการพูดถึงมากที่สุด ส่งผลถึงผู้กำกับหญิงของภาพยนตร์เรื่องนี้ติดหนึ่งในห้าผู้ถูกเสนอชื่อรับรางวัลผู้กำกับยอดเยี่ยมในปี 2554” (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) “ปรากฏการณ์ของรูปแบบการใช้ชีวิตของชาวเกย์ที่สถานบันเทิงย่านสีลมคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของเกย์อเมริกันในทศวรรษที่ 70 ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้อัตลักษณ์ของเกย์อเมริกันผูกพันและเชื่อมโยงกับกระแสบริโภคนิยม กิจกรรมทางเพศถูกทำให้เป็นที่ถูกมอง โดยสื่อทางเพศต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งบันเทิงของชายรักชายหรือเกย์” (ปริตตา เฉลิมเผ่า, 2546) “ในปัจจุบันมีการให้สิทธิ เสรีภาพ กับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเหมือนคนอื่น ๆ ทั่วไป แต่ก็ยังไม่ได้มากเท่าที่ควร เนื่องจากสิทธิ เสรีภาพของกลุ่มนี้ ยังเต็มไปด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ รวมทั้งเกิดการต่อต้านและการไม่ยอมรับของกลุ่มที่

เห็นต่าง มีอคติและเกิดการแบ่งแยกในสังคมเนื่องจากการไม่ยอมรับตัวตนที่เกิดขึ้นในสังคม” (อำนาจ มงคลสืบสกุล, 2561)

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับการยอมรับและการเปิดพื้นที่ทางสังคมมากขึ้นนั้น “สังคมไทยเริ่มมีการเปิดพื้นที่ยอมรับในสังคมเพิ่มมากขึ้น กลุ่มคนรักร่วมเพศ ได้มีการแสดงออกมากขึ้น ข้อสรุปของทั้งสามนั้น เป็นไปในทางเชิงบวก และทำให้มีการพัฒนาการของกลุ่มนี้มีเพิ่มมากขึ้น” (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) “แต่กฎหมาย สิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ตั้งแต่มีการล้มระบอบเผด็จการของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ในเดือนพฤษภาคม ปี 2535 รัฐธรรมนูญในตอนนั้น ได้มีการกล่าวถึงเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในเรื่องความเท่าเทียมกันของทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นคนเพศใดก็ตาม และหลังจากนั้นก็มียุคขององค์กรของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศก่อตั้งขึ้นมาเพิ่มอีกหลายกลุ่ม การต่อสู้เคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศช่วงเวลานั้น เป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะกึ่งทำงานเชิงสังคมสงเคราะห์ เน้นการทำงานในเชิงกิจกรรมรณรงค์ ป้องกันโรคเอดส์ แต่ในช่วง 5 ปีหลังขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น เริ่มมีลักษณะการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบมีแบบแผนในการทำกิจกรรมและมีบทบาทสำคัญภายในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะการต่อสู้กับรัฐเพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมทางเพศ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมต่าง ๆ ที่มีความไม่เท่าเทียมในด้านต่าง ๆ นั้น เห็นได้ว่า มีการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มนี้ และยังไม่เป็นที่ยอมรับและเปิดโอกาสพื้นที่ทางสังคมอย่างแท้จริง แต่ก็มี การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนี้ยังมีอยู่เรื่อย ๆ พร้อมด้วยการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิ เสรีภาพของตนเอง” (วิภาดา เอี่ยมคง, 2553)

จากประเด็นนี้ งานที่เกี่ยวข้องมักจะมองไปหรือมีแนวทางของผลทางการศึกษาในทิศทางเดียวกัน แต่ที่แตกต่างกัน จะแตกต่างกันที่วิธีการศึกษาและวิธีในการหาข้อมูลต่าง ๆ อย่างเช่นในหัวข้อนี้ เป็นการสรุปการยอมรับจากสังคม งานของวิภาดาในการมองและสัมภาษณ์จากกลุ่มอาทิ เช่น มูลนิธิ ชุมรม สมาคมต่าง ๆ และศึกษาผ่านทฤษฎี New Social Movement งานของนฤพนธ์ เป็นการติดตามข่าวสารต่าง ๆ ศึกษาผ่านการมองทางด้านมิติวัฒนธรรมเข้ามาร่วมใช้ด้วยและงานของกฤตยา จะเป็นไปในแนวที่ศึกษาผ่านทางสังคม คือ การศึกษาผ่านองค์กรสื่อต่าง ๆ มีการตั้งสถิติเพื่อเปรียบเทียบ และค่อนข้างใช้เวลามากในการศึกษาข้อมูล จะเห็นได้ว่า แต่ละผลงานถึงแม้ว่าจะมีข้อสรุปที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันอยู่ในบางประการ

กฎหมาย สิทธิมนุษยชนกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

ประเทศไทย ได้มีการให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลในขั้นพื้นฐาน ที่เป็นสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ภายใต้กฎหมาย แต่ในเรื่องของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น นับตั้งแต่สังคมเริ่มเปิดพื้นที่การแสดงออกของกลุ่มของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิ และข้อกฎหมายต่าง ที่กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ควรจะได้รับในสิทธิคุ้มครอง เพื่อให้มีสิทธิ ความเท่าเทียม และความเสมอภาคในสังคม เนื่องจากกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกีดกัน จำกัดพื้นที่ทางสังคมจากคนในสังคม ในระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ พยายามเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้ทางสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากคนในสังคม ทั้งการต่อสู้กับความคิด มุมมอง ทศนคติในแง่ลบของคนในสังคม จึงทำให้กลุ่มนี้เริ่มเคลื่อนไหวในสังคม โดยเริ่มจากการเคลื่อนไหวผ่านการรณรงค์ ทั้งมีการจัดทำงานวิชาการ งานเสวนาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศักดิ์ศรี ความเท่าเทียม จนมาถึงการยกตัวข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาเรียกร้องซึ่งสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2560 มาตรา 27 บัญญัติไว้ว่า

- บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
- ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน
- การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้
- มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม
- บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

ในมาตรานี้ กลุ่มเคลื่อนไหวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกว่า 10 องค์กร ได้ออกมารวมตัวเพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในมาตรานี้ โดยต้องการให้เพิ่มคำว่า

บุคคลเพศสภาพ ในวรรคสองของมาตรานี้ และในวรรคสามให้เพิ่มคำว่า ความพิการเข้าไปด้วย และคณะกรรมการการยกย่องได้ มีผลสรุปดังนี้ คือ ในวรรคสองให้คงเดิม คือ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ส่วนวรรคสามให้เพิ่มคำว่าพิการเข้าไปด้วย จึงจะออกมาเช่นนี้ (UNDP USAID, 2014) คือ

มาตรา 27

- บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
- ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน
- การเลือกปฏิบัติโดยที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลอื่นบุคคลใด เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

UNDP ได้มีความเห็นว่า “ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้รวมคำว่า “วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ” ในข้อความเกี่ยวกับการป้องกันการเลือกปฏิบัติ แต่ในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ได้มีการอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า การอ้างถึง “เพศสภาวะ” ความหลากหลายทางเพศในมาตรานี้ ต้องการต่อต้านในการเลือกปฏิบัติ จึงส่งผลทำให้ยังไม่ผ่าน เนื่องจากในมาตรานั้นครอบคลุมถึงคนรักเพศเดียวกัน ชายรักชาย หญิงรักหญิง บุคคลที่ผ่านการผ่าตัดแปลงเพศแล้ว” (บุษกร สุริยสาร, 2557) และวิภาดา เอี่ยมคง ได้อธิบายว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในทุก ๆ เรื่อง เนื่องจากประสบการณ์ของกลุ่มในการเคลื่อนไหวทางสังคมออกมาเคลื่อนไหวในครั้งนี้ ถือเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นครั้งแรก ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายและเข้ามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการปรับเปลี่ยน” (วิภาดา เอี่ยมคง, 2553)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยาตน โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้หรือโดยทำให้หญิงนั้นเข้าใจผิดว่าตนเองเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท”

กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ออกมาเพื่อต้องการให้แก้ข้อความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 จากหญิงซึ่งมิใช่ภริยาตนให้เป็นการครอบคลุมถึงทุกเพศ และได้มีการแก้ไขสำเร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คือ

มาตรา 276

“ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้หรือโดยทำให้หญิงนั้นเข้าใจผิดว่าตนเองเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท”

จากผลสำรวจจากกระทู้ เพจในเฟซบุ๊ก และ ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานเสวนา ในเวทีเสวนา และจากข้อมูลตัวอย่างของศาล สรุปได้ว่า กฎหมายให้ความคุ้มครองเพศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพียงแค่เพศหญิงเท่านั้นที่จะเป็นคดีอาญา ไม่เรียกว่าเป็นการข่มขืน เพราะไม่ใช่หญิงอื่น แต่คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการที่จะให้ครอบคลุมถึงกลุ่มทุก ๆ กลุ่ม เพศทุก ๆ เพศ ทั้งหญิง และชายที่ถูกละเมิดทางเพศ ไม่เพียงแค่หญิงเท่านั้น แต่หมายถึงเพศชาย และเพศอื่น ๆ ด้วย จึงได้มีการปรับเปลี่ยน “เป็นบุคคลอื่น” ซึ่งจะถือว่า เป็นจุดเริ่มต้นให้สังคมนั้นได้ คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุก ๆ เพศที่จะถูกล่วงละเมิดทางเพศไม่ได้ ไม่ว่าบุคคล นั้นจะเป็นเพศใดก็ตาม” (วิภาดา เอี่ยมคง, 2553)

“ตามมาตรา 276 การข่มขืนนั้น ได้ถูกปรับแก้ไขให้ครอบคลุมถึงการข่มขืนระหว่างคู่ สมรสของตน และรวมถึงในแบบอื่น ๆ ของคนสองคน ซึ่งรวมไปถึงการข่มขืนที่เกิดขึ้นระหว่าง ผู้ชายกับผู้ชาย หรือผู้หญิงกับผู้หญิงด้วย ในการแก้ไขส่วนนี้ ทำให้เป็นการปกป้องคุ้มครองถึง กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย ซึ่งการข่มขืนไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม ถือเป็นความผิด ทั้งสิ้น” (UNDP USAID, 2014)

และในประเทศไทยมีการเคลื่อนไหวในการรับรองสิทธิของกลุ่มคนที่มีความ หลากหลายทางเพศ ตั้งแต่ปี 2550 มีการขับเคลื่อนเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติคำนำหน้า ชื่อของบุคคล โดยมีการให้สิทธิกับหญิงที่แต่งงานแล้วในการเลือกคำนำหน้าชื่อ และยังมีการให้ สิทธิแก่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศที่มีการแปลงเพศแล้วใช้คำนำหน้าชื่อ นาย นาง หรือนางสาว ตามเพศสภาพที่เปลี่ยนแปลงได้ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มี ความหลากหลายทางเพศก็ได้ตกไป และในปี 2558 มีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมกัน ระหว่างเพศของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศไว้ฉบับแรกของประเทศไทย โดยมีการระบุว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า “การกระทำหรือไม่กระทำการ ใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดย ปราศจากความชอบธรรม เพราะบุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเป็นเพศหญิง หรือมีการแสดงออก ที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด” ซึ่งหมายถึง กลุ่มบุคคลที่เป็นชาย หญิง ชายรักชาย หญิงรัก หญิง และคนที่มีความรักข้ามเพศ (ชีรา ทองกระจ่าย, 2561) ส่วนด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย สมรสของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้มีการเรียกร้องและมีการร่างพระราชบัญญัติ คู่ชีวิต แต่ในใจความมีครอบคลุมเพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและการอุปการะในบาง ประการ จึงทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ร่างฉบับนี้ว่า ไม่ได้ให้ความเท่าเทียม ความเสมอภาคได้

แท้จริง ยังคงมีความไม่เท่าเทียมกันในสังคมเกิดขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศได้หันได้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBTQ จนได้รับความสำเร็จเป็นประเทศแรกในเอเชียที่มีมติเห็นชอบผ่านร่างกฎหมาย ซึ่งได้มีการอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถดำเนินการจดทะเบียนสมรสได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นชาติแรกในเอเชียที่กลุ่ม LGBTQ เคลื่อนไหวได้สำเร็จ โดยการบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้นมา เพื่อรับรองการสมรสของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ (ภาคภูมิ พันธวงศ์, 2561) และในปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตของประเทศไทย ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภานิติบัญญัติ

สรุป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ได้มีการต่อสู้เรียกร้องในเรื่องความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างเพศของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศมาอย่างยาวนาน กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้ประสบกับปัญหาความไม่เท่าเทียมในสังคม ด้วยการถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่ไม่ปกติเหมือนบุคคลอื่น ๆ ในสังคม จึงส่งผลให้เกิดการไม่มีที่ให้นิยาม หรือพื้นที่ในการแสดงออกซึ่งตัวตนที่เป็นอย่างแท้จริง จึงทำให้มีการรวมตัวกันออกมา เพื่อแสดงจุดยืนว่ากลุ่มพวกเขาไม่ได้เป็นอันตรายต่อสังคม เป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างทางความชอบเท่านั้น แต่ก็ยังเป็นคนที่ดีมีประโยชน์และต้องการสิทธิ เสรีภาพ ความเท่าเทียม ความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ เหมือนกับคนอื่นเช่นเดียวกัน ไม่ได้เป็นผู้ที่ก่อความวุ่นวายให้กับสังคมแต่อย่างใด โดยมีการรวมกลุ่มรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อเรียกร้องพื้นที่และสิทธิในด้านต่าง ๆ ซึ่งสรุปออกมาเป็นสองประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก คือ ผลทางสังคม จากที่ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยแล้วนั้น ทำให้เห็นถึงพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ผลทางสังคมนี้ ในสังคมไทยกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น ตั้งแต่อดีตถูกมองในแง่ลบมาโดยตลอด และต้องรวมตัวกันเพื่อร่วมกันต่อสู้ทางสังคม เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งผลจากที่ศึกษามานี้ ได้รับความสะดวกในหมู่นักวิชาการและนักเคลื่อนไหวในประเด็นสิทธิทางเพศ และได้คำตอบในทิศทางเดียวกัน คือ มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก มีการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นอย่างรวดเร็ว การต่อสู้ของขบวนการนี้ มิใช่เรื่องหยุดนิ่ง จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากการศึกษาตั้งแต่ช่วงปี 2520 จนถึงปัจจุบัน

ประเด็นที่สอง คือ ผลทางกฎหมาย จากที่ศึกษามาจะเห็นได้ว่าขบวนการนี้ มีการเคลื่อนไหวเพื่อการยอมรับด้านต่าง ๆ จากสังคม และที่ยังขาดไม่ได้คือ การได้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพเฉพาะของกลุ่มตนเอง หรือกฎหมายที่จะเข้ามารองรับการกระทำทางสังคมของกลุ่มผู้

ที่มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่มรักร่วมเพศ ที่มีความรู้สึกทางเพศวิถีที่ต่างไปจากหญิงและชายปกติ ดังจะเห็นได้ว่า มีการเรียกร้องในมาตรากฎหมายต่าง ๆ ดังเช่น มาตรา 30 เพื่อให้ระบุว่า เพศสภาพ แต่ก็ไม่เป็นที่สำเร็จ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ที่ต้องการให้มาตรานี้ครอบคลุมการถูกละเมิดทางร่างกาย ให้ครอบคลุมถึงทุกเพศ ไม่เฉพาะแค่เพศหญิงเท่านั้น และกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศก็ทำได้สำเร็จในมาตรานี้ สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่กลุ่มตนเสนอได้ และยังถูกมองว่าเป็นผลดีต่อทุกคนและทุกเพศในสังคม ถือเป็นผลดีต่อสังคม และมีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ 2558 ที่ถือได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของไทยที่ให้การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย เป็นการศึกษาถึงการยอมรับ ความเป็นมาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้เขียนข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. รัฐควรส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย เพราะในปัจจุบันบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถก่อสร้างครอบครัวตามกฎหมายได้ และไม่ได้รับความเป็นธรรมและต้องเสียสิทธิหลายประการ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความต่อเนื่องในระยะยาว

2. การเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางเพศ พร้อมกับเผยแพร่ความรู้ในหลักกฎหมาย และหาแนวทางในการส่งเสริมสถาบันครอบครัวและการยอมรับความแตกต่างสถานะทางสังคม ตลอดจนคำนึงสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). *เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนไปในสังคมไทย Sexuality Transition in Thai Society ในประชากรและสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ. (2559). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประชาธิปไตย.
- ชีรา ทองกระจาย. (2561). ความเท่าเทียมกันทางเพศภาพ. ใน *เอกสารชุดวิชาการพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2559). *สังคตินิยม ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ. (2553). ขบวนการเคลื่อนไหวของเกย์ในสังคมไทย ภาวะปฏิบัติการและกระบวนการทัศน์. ใน *ดัชนีนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์คหบดีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสังคม*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ประจำประเทศไทย กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โครงการส่งเสริมสิทธิ ความหลากหลายและความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน (PRIDE)*. กรุงเทพมหานคร: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- ปริตตา เฉลิมเผ่า. (2546). *ชีวิตชายขอบ ตัวตนกับความหมาย*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย จำกัด.
- พรเทพ แพรขาว และคณะ. (2556). *เพศ หลากเฉดสี พหุวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย Cultural Pluralism And Sex/Gender Diversity in Thailand*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยา (องค์การมหาชน).
- ภัทธมน รัตนางกูร. (2553). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม มุมมองบริบททฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่ (New Social Movement –NSM)*. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2562 จาก <http://phatrasamon.blogspot.com/2010/01/new-social-movement-nsm.html>
- ภาคภูมิ พันธวงศ์. (2561). *ความท้าทายของรัฐไทย ภายใต้การผลักดันให้เกิดความหมาย 'กฎหมายสมรส (ที่'ไม่') เท่าเทียม'*. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.tcijthai.com/news/2019/9/scoop/9425>
- วิภา ด้านธำรงกุล และคณะ. (2547). *เครือข่าย สังคมแลเพศสัมพันธ์ กลุ่มขอบชาย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาดา เอี่ยมคง. (2553). *ผลสะท้อนของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ มงคลสืบสกุล. (2561). *สิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(1), 69-80.
- UNDP USAID. (2014). *Being LGBT in Asia. In The Thailand Country Report Bangkok*. United Nations Development Programme UNDP Asia- Pacific Regional Centre.